

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **M. J.**, narodeného X., bývajúceho v K., U., zastúpeného Advokátskou kanceláriou F. & P., s.r.o., so sídlom v L., konajúcou prostredníctvom advokáta Mgr. I. F., PhD., proti odporkyni **A. K.**, bývajúcej v K., Osloboditeľov 147, o **určenie vlastníckeho práva**, ktorá vec bola vedená na Okresnom súde Martin pod sp.zn. 5 C 154/2006, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 10. marca 2009 sp.zn. 5 Co 174/2008, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 10. marca 2009 sp.zn. 5 Co 174/2008 v znení opravného uznesenia z 22. februára 2011 a rozsudok Okresného súdu Martin z 12. februára 2008 č.k. 5 C 154/2006-88 **z r u š u j e** a vec vracia Okresnému súde Martin na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Návrhom na začatie konania navrhovateľ sa domáhal, aby súd určil, že „vlastníkom nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v k.ú. K., parcela č. X.K. vo výmere X. m², zapísanej na LV č. X. na K., S., je M. J., nar. X., v celosti“. Ako rozhodujúce skutočnosti, z ktorých vyvodzoval návrh na určenie, že je výlučným vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti, uviedol, že oprávnenou dlhodobou držbou spornej nehnuteľnosti, do ktorej treba započítať aj dobu, po ktorú mal vec v oprávnenej držbe jeho otec J. J., nadobudol k nej vlastníckeho právo vydržaním v zmysle ustanovenia § 134 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (O.z.). Odvolávajúc sa na skutkové zistenia v konaní Okresného súdu Martin vedenom pod sp.zn. 11 C 385/02 o rovnakom návrhu M. J., narodeného X., ktoré sa síce skončilo zamietnutím návrhu, ale iba z dôvodu, že na podanie návrhu na určenie vlastníctva nie je aktívne legitimovaný jeho syn, ale že aktívna legitimácia svedčí skôr jemu, tvrdil, že predmetnú nehnuteľnosť začal užívať jeho otec J. J. ešte v roku 1957. J. J. a právny

predchodca odporkyne J. K. D. potom uzavreli v roku X. zámennú zmluvu, čo v konaní sp.zn. 11 C 385/02 potvrdili aj svedkovia J. V. a M. K.. Spornú parcelu potom J. J. užíval ako vlastnú nerušenú až do svojej smrti roku 1987 a po ňom od sám až do roku 2002.

Okresný súd Martin (súd prvého stupňa) rozsudkom z 12. februára 2008 č.k. 5 C 154/2006-88 návrh na začatie konania zamietol a navrhovateľovi uložil povinnosť nahradiť odporkyni, na účet jej zástupcu, trovy konania. Vychádzal z toho, že z vykonaného dokazovania nebolo možné dospieť k jednoznačnému záveru, že medzi právnymi predchodcami účastníkov skutočne došlo k zámene sporného pozemku. Z výpovede svedka J. V. síce vyplynulo, že v súvislosti s výstavbou rodinných domov v danej lokalite mala prebehnúť „istá zámena pozemkov“, jednoznačne však z jeho svedeckej výpovede ani z iných dôkazov nevyplývalo, či išlo iba o zámer také zmluvy uzavrieť, alebo zámenné zmluvy boli v skutočnosti aj uzavreté. K tomu uviedol, že „existenciu zámenných zmlúv, čo i len v ústnej podobe, súd aj však jednoznačne nezistil.“ Poukázal tiež na to, že stavebníci si v 60-tych rokoch v danej lokalite vlastnícke vzťahy k pozemkom napokon upravovali písomnými zmluvami, a to darovacími či kúpnyimi. Uviedol, že z potvrdenia MNV v K. zo X X X. č.j. X. vyplýva, že doriešenie stavu načrtnutého zastavovacím plánom obce predpokladalo vyhotovenie geometrických plánov, ktoré zrejme mali slúžiť ako podklady na prevody časti parciel „tak, aby boli vytvorené, žiadané, želané a predpokladané stavebné pozemky“. Žalobca neprodukoval dôkaz preukazujúci, že by bol takýto geometrický plán vyhotovený. Súd prvého stupňa ďalej dôvodil, že v čase tvrdenej zámény pozemkov prevod nehnuteľností vyžadoval písomnú formu právneho úkonu, v konaní ale nebol produkovaný dôkaz, „že by bola vytvorená nejaká listina“ medzi právnymi predchodcami účastníkov týkajúca sa prevodu, resp. zámény spornej parcely s iným pozemkom. Na odôvodnenie svojho rozhodnutia tiež uviedol, že i keď bola preukázaná dlhodobá a nerušená držba sporného pozemku navrhovateľom a jeho právnym predchodcom, samotné toto zistenie nepostačovalo na ustálenie nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním. Pri držbe spornej nehnuteľnosti totiž navrhovateľ a jeho právny predchodca nemohli byť dobromyseľní. K „zabratiu“ sporného pozemku rodinou navrhovateľa došlo v čase platnosti takej právnej úpravy, ktorá „predpokladala“ existenciu písomných zmlúv o prevodoch vlastníctva k nehnuteľnostiam, aké písomné zmluvy sa medzi obstarávateľmi stavebných pozemkov v danej lokalite aj uzatvárali, o čom navrhovateľ a jeho právny predchodca vedeli. Na základe uvedeného súd prvého stupňa uzavrel : „Ak napriek tomu, že o takýchto prevodoch pozemkov vo svojom okolí žalobca a jeho otec J. J. vedeli a napriek tomu boli subjektívne presvedčení, že im sporní

pozemok patrí len preto, že ho zabrali a že sa rokovalo o jeho výmene na MNV, o čom mala byť spísaná zápisnica (nie však zámenná zmluva), nejedná sa u žalobcu či u jeho právneho predchodcu J. J. o ospravedlniteľný omyl taký, aký je predpokladaný pri dobromyseľnej držbe [...]“.

Krajský súd v Žiline (odvolací súd) rozsudkom z 10. marca 2009 sp.zn. 5 Co 174/2008, v znení opravného uznesenia z 22. februára 2011, potvrdil odvolaním navrhovateľa napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa a odporcovi nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. V celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia súdu prvého stupňa a v odôvodnení svojho rozsudku sa v zmysle ustanovenia § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov (O.s.p.) obmedzil na skonštatovanie správnosti jeho dôvodov.

Proti rozsudkom súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie. Uviedol, že tak robí na podnet navrhovateľa, pretože napadnutým rozhodnutím bol porušený zákon, pričom ochranu práv a zákonom chránených záujmov navrhovateľa nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Mimoriadne dovolanie odôvodnil tým, že napadnuté rozsudky spočívajú v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Podľa generálneho prokurátora súdy nižších stupňov nesprávne vyhodnotili zistený skutkový stav z hľadiska zákonných predpokladov nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním. Uviedol, že v konaní bolo preukázané, že v súvislosti so zameriavaním stavebných pozemkov a vyhotovovaním nového zastavovacieho plánu obce K., došlo medzi právnym predchodcom navrhovateľa J. J. a právnym predchodcom odporkyne J. K. D. k zámene pozemkov tak, aby vznikli ucelené stavebné parcely. Týmto spôsobom sa o zámene časti pozemkov dohodlo viac vlastníkov, ktorým boli tieto pozemky pridelené náhradou za pozemky vyvlastnené v súvislosti s výstavbou vodnej nádrže K.. Už z listín pripojených k žalobe syna navrhovateľa, o ktorej súd konal pod sp.zn. 11 C 385/2002, konkrétne z potvrdenia MNV K. (č.l. 3) a z porovnania plánu rodinného domu M. J. s terajšou snímkou z mapy (č.l. 4, 5), vyplýva, že v roku X. MNV K. považoval vtedajšiu parcelu č. X., ktorej súčasťou bola i sporná parcela č. X., za vlastníctvo J. J.. V rámci uvedeného konania bol vypočutý aj svedok J. V., ktorý v roku X. vykonával funkciu tajomníka MNV K. a ktorý potvrdil, že predseda stavebnej komisie MNV pozemky zameral a na MNV bola spísaná zápisnica, ktorú podpísali všetci účastníci zámeny pozemkov. Bol pritom vyhotovený aj plánik, ktorý účastníci týchto úprav tiež

podpísali. Hoci sa samotná zápisnica nezachovala, uvedenými dôkazmi bolo podľa názoru generálneho prokurátora jednoznačne preukázané, že k takémuto meraniu, deleniu a zámene pozemkov došlo. Na základe tejto zámennej zmluvy nadobudol právny predchodca navrhovateľa J. J. pozemok označený parc. č. X. a právny predchodca odporkyne J. K. D. pozemok - časť rozdelenej parcely č. X., ktorý je v súčasnosti zapísaný na liste vlastníctva č. X. pre kat. územia K., ako súčasť parcely č. X., ktorej vlastníkom je syn J. K. D., V. K.. Pozemok nadobudnutý na základe tejto zámeny užíval J. J. ako vlastný od 60-tych rokov a potom navrhovateľ, obidvaja v dobrej viere, že im pozemok vlastnícky patrí, až do roku 2002. K záveru súdov nižších stupňov, že právny predchodca navrhovateľa ani navrhovateľ nemohli byť dobromyseľní, že im uvedený pozemok vlastnícky patrí, generálny prokurátor uviedol, že na účinnosť zmlúv o prevode nehnuteľností sa vyžadovala registrácia štátnym notárstvom od 1. apríla 1964 Od 30. augusta 1951 do 31. marca 1964 zmluvy o prevode nehnuteľností potrebovali pre svoju platnosť privolenie príslušného okresného národného výboru, v ktorého obvode sa nachádzala nehnuteľnosť. Ako prevod nehnuteľností sa posudzovalo i jej rozdelenie. Podľa generálneho prokurátora je táto skutočnosť významná pre posudzovanie dobromyseľnosti navrhovateľa. K zámene pozemkov došlo práve v roku 1964, vo veci konal orgán štátnej správy - miestny národný výbor, o zámene bola spísaná zápisnica a vyhotovená jej grafická príloha. Tieto okolnosti podľa názoru generálneho prokurátora svedčia o dobromyseľnosti právneho predchodcu navrhovateľa i ohľadne nadobúdacieho titulu a ospravedlňujú jeho právny omyl, na základe ktorého nedošlo podľa vtedy platnej právnej úpravy k uzavretiu perfektnej zámennej zmluvy. Dodal, že zmyslom inštitútu vydržania ako osobitného originálneho spôsobu nadobudnutia vlastníckeho práva je poskytnúť držiteľovi zákonnú možnosť transformácie dlhotrvajúceho vzťahu oprávnenej držby na vlastnícke právo vtedy, ak ho na základe právneho dôvodu, ktorým došlo k uchopeniu držby, nenadobudol. V danej veci bolo podľa názoru generálneho prokurátora preukázané, že právny predchodca navrhovateľa a následne navrhovateľ sporný pozemok dlhodobo užívali v dobrej viere, že im vlastnícky patrí a navrhovateľ k nemu nadobudol vlastnícke právo vydržaním. Poznamenal, že je v rozpore i s dobrými mravmi, ak v rámci zámennej zmluvy právny predchodca navrhovateľa poskytol právnemu predchodcovi odporkyne časť pozemku, ktorú toho času vlastní brat odporkyne V. K. (titulom darovacej zmluvy od J. K. D. a M. K. z roku X.), a naproti tomu odporkyňa vlastnícke právo navrhovateľa k spornému pozemku popiera. Na základe uvedeného generálny prokurátor navrhol napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Navrhovateľ navrhol mimoriadnemu dovolaniu vyhovieť.

Odporkyňa navrhla mimoriadne dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že mimoriadne dovolanie bolo podané včas osobou oprávnenou na tento opravný prostriedok (§ 243g O.s.p.), preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho pojednávania, keďže jeho nariadenie nepovažoval za potrebné (§ 243a ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je dôvodné.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1, druhá veta O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.). Dovolacie dôvody pritom neposudzujú len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Plniac si vyššie uvedené povinnosti dovolací súd sa preto predovšetkým zaoberal otázkou, či konanie v tejto právnej veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Dovolací súd nezistil, že by konanie v preskúmvanej právnej veci bolo takou vadou postihnuté; takouto vadou konania napokon neodôvodňuje svoj mimoriadny opravný prostriedok ani generálny prokurátor.

Rovnako, so zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1, druhá veta O.s.p., bez ohľadu na to, či generálny prokurátor odôvodnil svoje mimoriadne dovolanie dovolacím dôvodom aj podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k tzv. inej procesnej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. O vadu tejto povahy ide okrem iného tiež vtedy, keď súd skutkové závery, z ktorých vyvodil svoje právne závery, založil na výsledkoch dokazovania, ktoré nebolo vykonané v súlade so zákonnými ustanoveniami upravujúcimi spôsob vykonania dokazovania určitým dôkazným prostriedkom alebo že jeho skutkové závery sú v rozpore s tým, čo vyšlo za konania najavo. Dovolací súd dospel k záveru, že v konaní na súdoch oboch nižších stupňov došlo k vade uvedenej povahy.

Podľa § 122 ods. 1 O.s.p. súd vykonáva dokazovanie na pojednávaní, ak neboli splnené podmienky na vydanie rozhodnutia bez ústneho pojednávania.

Podľa § 153 ods. 1 O.s.p. súd rozhodne na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ako aj na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, ak o nich alebo o ich pravdivosti nemá dôvodné a závažné pochybnosti.

Obligátnou požiadavkou spravodlivého procesu je dodržanie zásady priamosti a ústnosti. Podstata zásady priamosti vychádza z požiadavky, aby súd rozhodoval o veci samej na základe bezprostredne získaných poznatkov a opieral sa len o dôkazy, ktoré boli vykonané pred ním. Podstatou zásady ústnosti je to, že súd pri rozhodovaní o veci principiálne vychádza z poznatkov, ktoré získal na ústnom pojednávaní. Obe tieto zásady úzko súvisia s ústavnoprocenou zásadou verejnosti.

Výsluch svedka v civilnom procese patrí k najvýznamnejším dôkazným prostriedkom a v neposlednom rade je aj veľmi významným východiskom pre hodnotenie iných dôkazov podľa § 132 O.s.p. Pri hodnotení dôkazov súdom, obzvlášť pri hodnotení dôkazu vykonaného výsluchom svedka, je mimoriadne významná priamosť vykonávania dôkazov.

Súd prvého stupňa pri ustálení rozhodujúcich skutočností, z ktorých vychádzal pri právnom hodnotení veci, tieto zásady plne nerešpektoval. Zamietnutie návrhu na určenie, že navrhovateľ nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnosti vydržaním, odôvodnil tým, že nebolo možné dospieť k jednoznačnému záveru, že medzi právnymi predchodcami účastníkov došlo k zámene sporného pozemku za iný pozemok. Tento svoj záver odôvodnil tým, že :

„Z výpovede svedka V. a konštatovaním žalobcu síce vyplynuli skutočnosti týkajúce sa toho, že istá zámena pozemkov prebehnúť mala v súvislosti s výstavbou rodinných domov v danej lokalite, avšak jednoznačne nevyplývalo z týchto výpovedí, či sa jednalo o zámer takéto zmluvy uzavrieť a takýmto spôsobom vytvoriť situáciu, ktorá bola predpokladaná zastavovacím plánom v danej lokalite, alebo už došlo k uzavretiu riadnych zámenných zmlúv“, resp. i tým, že „existenciu zámenných zmlúv, čo i len v ústnej podobe, súd však jednoznačne nezistil“. Súd prvého stupňa teda založil svoje skutkové závery o skutočnosti, ktorá podľa navrhovateľa odôvodnene vyvolala v jeho právnom predchodcovi presvedčenie, že sa stal vlastníkom spornej nehnuteľnosti, v podstatnej časti na základe výpovede svedka J. V., ktorého ale sám nevypočul; svedeckú výpoveď menovaný urobil v konaní vedenom pod sp.zn. 11 C 385/2002 o návrhu M. J., nar. X.. Súd prvého stupňa tak svoje skutkové závery, z ktorých vyvodil svoje právne závery, založil na výsledkoch dokazovania, ktoré nebolo vykonané v súlade so zásadou priamosti a ústnosti.

Súd prvého stupňa popritom vyložil svedeckú výpoveď J. V. v rozpore s jej obsahom zachyteným v spise vedenom v konaní pod sp.zn. 11 C 385/2002 (č.l. 66 - 67 spisu) a s obsahom jeho čestného vyhlásenia z 25. augusta 2003 (č.l. 36 spisu). V odôvodnení svojho rozhodnutia, ako už bolo uvedené vyššie, tiež uviedol, že : „Z výpovede svedka V. a konštatovaním žalobcu síce vyplynuli skutočnosti týkajúce sa toho, že istá zámena pozemkov prebehnúť mala v súvislosti s výstavbou rodinných domov v danej lokalite, avšak jednoznačne nevyplývalo z týchto výpovedí, či sa jednalo o zámer takéto zmluvy uzavrieť a takýmto spôsobom vytvoriť situáciu, ktorá bola predpokladá zastavovacím plánom v danej lokalite, alebo už došlo k uzavretiu riadnych zámenných zmlúv“. Tiež ustálil, že v konaní nebol produkovaný dôkaz, „že by bola vytvorená nejaká listina“ medzi právnymi predchodcami účastníkov týkajúca sa prevodu, resp. zámeny spornej parcely s iným pozemkom, resp. že „existencia zámenných zmlúv, čo i len v ústnej podobe, sú však jednoznačne nezistil“. Svedok J. V. na pojednávaní na súde prvého stupňa konanom dňa 28. septembra 2004 ale na otázku o obsahu zápisnice vyhotovenej na bývalom MNV K. uviedol, že „bolo tam uvedené, že si vymieňajú pozemky, [...]“. V čestnom vyhlásení menovaného z 25. augusta 2003 k okolnostiam „nového zamerania pozemkov“ je okrem iného uvedené, že „[...] pán J. a J. K. - D. sa spolu dohodli na výmene časti pozemkov tak, aby mali ucelenú stavebnú parcelu. Túto dohodu potvrdili svojím podpisom na plániku, ktorý bol súčasťou zápisnice vyhotovenej MNV K. a na ktorý plánik sa podpísali aj ostatní účastníci tohto nového rozdelenia a zamerania“.

Oporu vo vykonanom dokazovaní nemá ani skutkový záver súdu prvého stupňa, z ktorého potom vyvodil nedostatok dobromyseľnosti právneho predchodcu navrhovateľa, resp. navrhovateľa pri držbe spornej nehnuteľnosti, že k „zabratiu“ sporného pozemku rodinou navrhovateľa došlo v čase platnosti takej právnej úpravy, ktorá predpokladala existenciu písomných zmlúv o prevodoch vlastníctva k nehnuteľnostiam, aké písomné zmluvy sa medzi obstarávateľmi stavebných pozemkov v danej lokalite aj uzatvárali, o čom navrhovateľ a jeho právny predchodca vedeli, resp. „stavebníci v danej lokalite si aj v 60-tych rokoch minulého storočia vlastnícke vzťahy k pozemkom nakoniec upravovali písomnými zmluvami, a to darovacími či kúpnyimi“.

Z obsahu spisu vyplýva, že tento záver súd prvého stupňa vyvodil z kúpnej zmluvy uzavretej medzi predávajúcim J. M. a kupujúcim R. L., resp. z darovacej zmluvy uzavretej medzi darcami J. K. D. a M. K. a obdarovaným V. K.. Z obsahu týchto zmlúv sa ale bez ďalšieho nedá vyvodiť súvis v nich obsiahnutých prevodov so zámenami pozemkov pridelených presídlencom roku 1957. Naostatok bez ďalšieho nemožno ustáliť ani časovú súvislosť týchto písomných zmlúv s výmenami pozemkov, ktoré podľa tvrdení navrhovateľa mali byť dovŕšené v roku 1964; kúpna zmluva bola uzavretá X. a darovacia zmluva X.X.. Popritom kúpnu zmluvu z X., uzavretú medzi predávajúcim J. M. a kupujúcim R. L., predložil súdu sám navrhovateľ a urobil tak len na preukázanie svojho tvrdenia o zhodnosti podpisov R. L. na zmluve a na pláne vymenených pozemkov vyhotovenom (pravdepodobne) predsedom stavebnej komisie, teda na preukázanie, že okrem iných účastníkov zámeny pozemkov i menovaný podpísal plán vymenených pozemkov (prednes navrhovateľa na pojednávaní konanom 12. septembra 2007 - č.l. 41 spisu).

Vychádzajúc z týchto zistení dovolací súd dospel k záveru, že skutkové závery si súd prvého stupňa urobil na základe takých skutočností, ktoré neboli získané v súlade so zákonnými ustanoveniami, resp. nemajú oporu vo vykonaných dôkazoch.

K záverom súdu prvého stupňa, že navrhovateľ a ani jeho právny predchodca nemohli byť vzhľadom na všetky okolnosti dobromyseľní, že im sporný pozemok vlastnícky patrí, teda, že sa u navrhovateľa a ani u jeho predchodcu „nejedná o ospravedlniteľný omyl taký, aký je predpokladaný pri dobromyseľnej držbe [...]“, dovolací súd k tomu, čo súd prvého stupňa už (správne) uviedol o predpokladoch nadobudnutia vlastníctva, ďalej poznamenáva,

že dobromyseľnosť musí byť posudzovaná aj z hľadiska, či držiteľ pri zachovaní náležitej opatrnosti, ktorú možno s prihliadnutím na okolnosti konkrétneho prípadu na každom subjekte požadovať, mal alebo mohol mať pochybnosti, že užíva nehnuteľnosti, ktorých vlastníctvo nenadobudol. Pri posudzovaní oprávnenosti držby treba vychádzať zo zásady, že jej predpokladom je presvedčenie nadobúdateľa, že nekoná bezprávne, ak si určitú vec prisvojuje. Ide o psychický stav, o jeho vnútorné presvedčenie, ktoré sa prejavuje aj navonok, a z ktorého možno vyvodiť, že sa dôvodne považuje za vlastníka veci. Medzi základné okolnosti, ktoré budú svedčiť o oprávnenosti držby veci, patrí aj okolnosť, ako vec nadobudol - či mu svedčí nejaký oprávnený nadobúdaci titul. Subjektívny pocit držiteľa nemôže byť sám osebe podkladom pre vydržanie, ak nie je tento pocit vyvolaný okolnosťami objektívne nasvedčujúcimi oprávnenosti držby práva. O dobromyseľnosti možno hovoriť tam, kde držiteľ drží vec v omyle, že mu vec patrí a ide pritom o omyl ospravedlniteľný. Ospravedlniteľný je omyl, ku ktorému došlo napriek tomu, že mýliaci sa postupoval s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu od každého požadovať. Omyl môže byť nielen skutkový, ale aj právny. Právny omyl spočíva v neznalosti alebo v neúplnej znalosti všeobecne záväzných právnych predpisov a z toho vyplývajúceho nesprávneho posúdenia právnych dôsledkov právnych skutočností. Vzhľadom na všeobecne (aj v oblasti súkromného práva) uznanú zásadu *ignorantia iuris non excusat* (neznalosť zákona neospravedľňuje), vyplývajúcu zo samotnej podstaty práva, právny omyl držiteľa, vychádzajúci z neznalosti ustanovení práva, môže byť ospravedlniteľný len výnimočne. O takúto výnimočnosť okolností, za ktorých môže byť aj právny omyl ospravedlniteľný, môže ísť napr. vtedy, keď omyl bol vyvolaný aj konaním štátnym orgánom, pretože držiteľ mohol dôvodne predpokladať, že štátne orgány poznajú právo.

Podľa dovolacieho súdu generálny prokurátor správne uvádza v mimoriadnom dovolaní, že majú na zreteli konkrétne okolnosti preskúmvanej právnej veci, bolo potrebné pri posudzovaní otázky dobromyseľnosti navrhovateľa a jeho právneho predchodcu prihliadnúť tiež na to, že „vo veci konal orgán štátnej správy - miestny národný výbor, o zámene bola spísaná zápisnica a vyhotovená jej grafická príloha“. V tejto súvislosti nemožno opomenúť ani skutočnosť, tiež pripomínanú generálnym prokurátorom, že hľadiska posúdenia dobromyseľnosti právneho predchodcu navrhovateľa treba za podstatné považovať i to, že „už z listín pripojených k žalobe v konaní č. sp.zn. 11 C 385/2002, konkrétne z potvrdenia MNV K. (č.l. 3) a z porovnania plánu rodinného domu M. J. s terajšou snímkou

z mapy (č.l. 4, 5), vyplýva, že v roku X. MNV K. *považoval* vtedajšiu parcelu č. X., ktorej súčasťou bola i sporná parcela č. X., za vlastníctvo J. J.“.

K vyššie uvedenému dovolací súd dodáva, že pri posudzovaní dobromyseľnosti držby nemožno opomenúť, že v čase, kedy sa právny predchodca navrhovateľa ujal držby (nič nenasvedčuje tomu, že by J. J. sporný pozemok iba “fakticky zabral“), bola závažným spôsobom narušená stabilita vlastníckych vzťahov, neboli uznávané všetky princípy súkromného práva, právna úprava vlastníckych vzťahov bola neprehľadná, a v neposlednom rade, že národné výbory mali široké faktické i zákonné oprávnenia zasahovať do vlastníckych vzťahov (podľa zákona č. 65/1951 Zb. o prevodoch nehnuteľností a o nájmoch poľnohospodárskej a lesnej pôdy sa na účinnosť každej zmluvy o prevode nehnuteľností vyžadoval súhlas príslušného okresného národného výboru).

Na základe uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že konanie súdu prvého stupňa je postihnuté vadou, ktorá mala za následok neprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.), ktorú vadu neodstránil ani odvolací súd, a že mimoriadnym dovolaním napadnuté rozhodnutia súdov nižších stupňov spočívajú sčasti aj na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Následkom týchto väd je zrušenie rozsudku odvolacieho súdu a rozsudku súdu prvého stupňa a vrátenie súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2, 3 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 20. apríla 2011

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová